

Kunnan vesihuoltosuunnitelma

Ohje kunnille

Vuoden 2026 alussa voimaan tulleessa vesihuoltolain uudistuksessa on tarkennettu kunnan vastuuta oman alueensa vesihuollon kehittämisestä. Uudistuksen myötä kunnan on laadittava vesihuoltosuunnitelma. Suunnitelma on keskeinen työkalu kunnan vesihuollon kehittämis- ja järjestämisvastuun toteuttamisessa.

Miksi vesihuoltosuunnitelma tarvitaan?

- esittää kunnan tahtotilan ja strategiset linjaukset sekä toimet vesihuollon kehittämisessä
- parantaa vesihuollon suunnitelmallisuutta
- tukee alueidenkäytön suunnittelua
- ennakoii toimintaympäristön muutoksia (esim. taantuvat alueet, ilmastonmuutos)
- edistää yhteistyötä vesihuoltolaitosten välillä
- auttaa yhteensovittamaan eri lakien mukaista vesihuollon suunnittelua

Mitä suunnitelmaa laadittaessa pitää huomioida?

- vesihuollon alueellinen yleissuunnittelu
- kunnan alueidenkäytön suunnitelmat (kaavoitus, maankäyttöstrategia, ym.)
- toteutunut yhdyskuntakehitys
- koko kunnan vesihuollon kokonaisuus, myös ne alueet, joilla ei ole keskitettyä vesihuoltoa
- kunnan alueella toimivien vesihuoltolaitosten toimintakyvyn varmistaminen

Suunnitelma tulee laatia yhdessä alueen vesihuoltolaitosten ja tukkuvesihuoltolaitosten kanssa. Tarvittaessa mukaan tulee kutsua myös naapurikuntia ja muita keskeisiä toimijoita, joita voivat olla esimerkiksi pelastuslaitos, hyvinvointialue tai pienet vesihuoltotoimijat, jotka eivät ole lain määritelmän mukaisia vesihuoltolaitoksia.

Hyväksyminen, lausunnot ja julkisuus

Suunnitelmasta on pyydettävä lausunto valvontaviranomaisilta ennen hyväksymistä. Elinvoimakeskuksen lausuntopyyntö osoitetaan Kaakkois-Suomen elinvoimakeskuksen vesihuoltoyksikölle. Lausunto pyydetään myös kunnan terveydensuojeluviranomaiselta ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta. Hyväksyminen tehdään kunnan hallintosäännön mukaisesti. Suunnitelma on julkaistava tietoverkossa. Jos suunnitelmaan sisältyy salassa pidettäviä tietoja, niin niitä ei julkaista, vaan ne on syytä erotella erillisiksi liitteiksi jo suunnitelman laatimisvaiheessa.

Aikataulu ja päivittäminen

Vesihuoltosuunnitelma on laadittava **vuoden 2027 loppuun mennessä**. Kunta on velvollinen pitämään suunnitelman ajan tasalla.

Suunnitelman sisältö

Yleiskatsaus kunnan vesihuollosta

Yleiskatsaus on kuvaus kunnan nykyisistä ja tulevista vesihuoltopalveluiden käyttäjistä ja palveluiden tuottajista. Näitä ovat kuntaomisteiset vesihuolto- ja tukkuvesihuoltolaitokset ja asiakasomisteiset vesihuolto-osuuskunnat sekä muut mahdolliset yksityisomisteiset vesihuoltotoimijat. Tähän osioon kirjataan myös ja suunnitelman laadintaa osallistuneet tahot. Yleiskatsaus sisältää myös yhteenvedon vesihuollon järjestämisestä ja vesihuoltopalveluista kunnan alueella. Yleiskatsaukseen olisi hyvä kuvata myös se, miten kaikkein heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien kuten asunnottomien vesihuolto turvataan kunnan alueella.

Yhdyskunta- ja väestökehitys

Vesihuoltosuunnitelmassa esitetään perustiedot kunnan väestöennusteista, elinkeinorakenteen arvioidusta kehityksestä ja kaavoitustilanteesta. Näillä tiedoilla on merkitystä kunnan vesihuollon kehittämisen kannalta. Tietojen tuottamisessa voi hyödyntää esimerkiksi kuntastrategiaa ja kaavoituskatsausta.

Vesihuollon palvelutaso

Vesihuoltosuunnitelmassa kuvataan, millaista vesihuollon palvelutasoa kunnassa tavoitellaan. Kuvaamisen tarkoituksena on tukea vesihuollon kehittämistä koko kunnan alueella. Palvelutaso määritellään erikseen jokaiselle kunnassa toimivalle vesihuoltolaitokselle, ja työ tehdään yhteistyössä kyseisen laitoksen kanssa.

Tavoiteltu palvelutaso voi sisältää useita kehittämiskohteita, ja määrittelyssä voidaan hyödyntää esimerkiksi vesihuoltolaitosten omia suunnitelmia. Kunta päättää itse, millä tavalla palvelutason kuvaus esitetään vesihuoltosuunnitelmassa.

Vesihuoltoyhteistyö

Kunnan on kehitettävä vesihuoltoa alueellaan yhteistyössä alueensa vesihuoltolaitosten, tukkuvesihuoltolaitosten sekä muiden kuntien ja muiden keskeisten tahojen kanssa. Monen kunnan alueella toimii myös useita asiakasomisteisia vesihuolto-osuuskuntia, joiden toiminta on kunnan alueella tarjolla olevien vesihuoltopalveluiden kannalta keskeinen. Vesihuoltosuunnitelmassa tulee kuvata kunnan vesihuolto-osuuskuntien kanssa tekemää yhteistyötä ja mahdollisia tavoitteita. Näitä ovat esimerkiksi vesihuolto-osuuskuntien toiminnan tukeminen, yhdistäminen kunnan vesihuoltolaitokseen, tai kunnan vesihuoltolaitoksen ja alueen vesihuolto-osuuskuntien yhteistyö varautumisessa. Suunnitelman laatimisen yhteydessä voi olla tarpeellista määritellä ne toimintamallit ja ehdot, joita noudatetaan yhdistettäessä osuuskunta kunnan vesihuoltolaitokseen.

Vesihuoltolaitosten toiminta-alueet ja järjestämisvelvollisuus

Vesihuoltosuunnitelmassa esitetään vesihuoltolaitosten nykyiset toiminta-alueet ja niiden muutostarpeet kunnan alueella. Muutostarpeiden tunnistamiseksi on syytä tarkastella, millä alueilla mahdollisesti on:

- kunnalla vesihuollon järjestämisvelvollisuus (VHL 6 §)
- tarve uudelle toiminta-alueelle
- tarve toiminta-alueen laajentamiselle tai supistamiselle

Suunnitelmaan koottuja tietoja hyödynnetään myöhemmin toiminta-aluepäätösten tukena. Toiminta-aluesuunnitelmat havainnollistavat, missä keskitettyjä vesihuoltopalveluita on tarjolla ja mihin niitä on suunnitteilla tulevaisuudessa. Vesihuoltosuunnitelmassa esitetyt toiminta-aluekuvaukset eivät kuitenkaan ole sitovia. Kuvaukset tulee esittää selkeästi. Esittämiseen voi käyttää sanallista kuvausta ja mahdollisia kartta- tai paikkatietoaineistoja.

Huomioitavaa: Uudistuneen vesihuoltolain mukaan kunta on velvollinen hyväksymään vesihuoltolaitosten toiminta-alueet vuoden 2030 loppuun mennessä.

Vesihuoltopalvelujen tuottaminen

Vesihuoltosuunnitelmassa kuvataan kunnan vesihuoltopalveluiden nykyiset ja suunnitteilla olevat tuottamistavat, vedenhankinnan ja jätevedenkäsittelyn vaihtoehdot sekä yhteistyö muiden kuntien kanssa. Vedenhankinnan kuvauksella tarkoitetaan sen tunnistamista, onko alueella toimivilla vesihuoltolaitoksilla riittävästi raakavesilähteitä. Tarkoituksena ei ole esittää vedenottoa yksityiskohtaisesti esimerkiksi kohdetietona ja tiedon julkisuus tulee huolella arvioida. Erityisesti tämä osa vesihuoltosuunnitelmaa voi auttaa hahmottamaan ylikunnalliseen yhteistyön sekä vesihuollon alueelliseen yleissuunnittelun tarpeita.

Omistajapolitiikka ja omistajaohjaus

Vesihuoltosuunnitelmassa kuvataan kunnan omistajapolitiikka vesihuollossa sekä kokonaan kunnan omistuksessa tai kunnan määräysvallassa olevien vesihuoltolaitosten omistajaohjaus. Kuvauksen keskeiset asiat ovat:

- Miten näiden vesihuoltolaitosten ohjaus järjestetään?
- Miten kunta myötävaikuttaa tällaisten vesihuoltolaitosten hallintoon ja toimintaan?

Kunta voi olla osakkaana alueensa vesihuolto-osuuskunnissa, jolloin kunnan rooli osuuskunnissa tulee kuvata. Omistajaohjauksesta säädetään myös kuntalaissa. Muissa yhteyksissä laadittuja kuvauksia voi hyödyntää kunnan vesihuoltosuunnitelmassa.

Kunnan vesihuollosta vastaavat tahot

Vesihuoltolaki velvoittaa kunnan määräämään hallintosäännössä vesihuoltolain mukaisista valvonta- ja kehittämistehtävistä vastaavat kunnan viranomaiset (VHL 4 b §). Vesihuoltosuunnitelmassa kuvataan, miten nämä tehtävät ovat kunnassa vastuutettu.

Jos kunnan valvontatehtävien järjestelyssä käytetään kuntalain mukaisia yhteistoimintajärjestelyjä, niin toteutus kuvataan tässä yhteydessä. Kunnassa vesihuoltoon liittyvät valvontaviranomaiset ovat ympäristönsuojeluviranomainen ja terveysuojeluviranomainen.

Vesihuoltolain mukaan kunnan vesihuoltoon liittyvät kehittämistehtävät ovat:

- vesihuollon kehittäminen
- vesihuollon järjestäminen
- toiminta-alueiden tarkistaminen ja hyväksyminen
- osallistuminen vesihuollon alueelliseen yleissuunnitteluun
- omistuksen säilyttäminen vesihuollossa
- kunnan etuusto-oikeuteen liittyvät tehtävät

Lisätietoa aiheesta

Säännökset:

- [Vesihuoltolaki 119/2001](#)
- [Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vesihuoltolain muuttamisesta \(sis. säännöskohtaiset perustelut\)](#)
- [Vesihuoltoasetus 1173/2025](#)
- [Asetuksen esittelymuistio](#)

Tukimateriaali:

Lakiuudistusta edeltävää materiaalia voi käyttää soveltuvin osin esimerkiksi palvelutason määrittelyn apuna.

- [Vesihuoltoalalle laaditut hyvän vesihuollon kriteerit \(Vesilaitosyhdistys\)](#)
- [Vesilaitosyhdistyksen tunnuslukuraportti 2024](#)
- [Vesihuollon kehittäminen ja ohjaaminen -opas \(Kuntaliitto 2016\)](#)
- [Vesihuollon kehittämissuunnitelma ja palvelutason määrittelemine pähkinänkuoressa -opas \(Kuntaliitto 2016\)](#)
- [Pirkanmaan ympäristökeskus ja Hämeen ympäristökeskus \(2008\): Kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelma – hyviä suunnittelukäytäntöjä](#)